

Viktig å delta i de beste EU-konsortiene for å øke norsk retur

En hovedprioritering i norsk forskningspolitikk er at norske forskere bør delta aktivt i EUs rammeprogram for forskning og innovasjon, Horisont 2020, og hente hjem en større andel av de utlyste midlene enn de har gjort til nå. En nylig publisert NIFU-rapport om norsk deltakelse i EU-konsortier viser at konsortiepartnerenes erfaringer og suksess fra deltakelse i EU-finansierte prosjekter har stor betydning for hvordan norske aktører lykkes i EUs rammeprogrammer. Resultatene har implikasjoner for hvordan politiske virkemidler bør innrettes for å øke den norske returen.

FREDRIK NICLAS PIRO,
forsker, NIFU
fredrik.piro@nifu.no

LISA SCORDATO,
forsker, NIFU
lisa.scordato@nifu.no

Vi studerte deltakerne i 38 955 søknader (hvorav 7 237 ble gitt finansiering) til EUs syvende rammeprogram for forskning (FP7) og til Horisont 2020 (H2020) med deltakere fra seks land (Norge, Sverige, Danmark, Finland, Nederland og Østerrike). Med data fra EU-kommisjonens database ECORDA beregnet vi suksessrater og andre aktivitetsmål for alle aktører (i hele verden) som har søkt om finansiering fra EUs rammeprogrammer i perioden 2007–2014. I rapporten spør vi: Hvilken betydning har sammensetningen av partnere i et konsortium for sjansen for å få innvilget en søknad til EU? Med unntak for søknader til Det Europeiske Forskningsråd (ERC) og mobilitetsprogrammet Marie Skłodowska Curie Actions (MSCA) er det helt nødvendig i de fleste programmer å delta i et større konsortium. Den gjennomførte studien bekreftet antakelsen om at deltakelse i et konsortium med sterke partnere er en viktig forutsetning for å få tilslag på en EU-søknad. Slike konsortier består av store nøkkelinstitusjoner innenfor sine fagområder som selv skårer godt på tradisjonelle indikatorer for akademisk kvalitet: De er forskningstunge, høyt siterte, berømte/anerkjente, og de har betydelig erfaring fra deltakelse i europeisk forskningssamarbeid.

Vi har analysert karakteristikaene ved alle konsortier med deltakelse fra de forannevnte seks land. Har partnerne i konsortiene erfaring fra deltakelse i andre EU-søknader? Har deltakerne et sterkt nettverk av partnere de har samarbeidet med i andre EU-prosjekter? Har deltakerne erfaring fra deltakelse i store EU-prosjekter? Er universitetspartnerne fra de største, mest siterte eller mest berømte universitetene? Slike faktorer kan potensielt reflektere konsortiedeltakernes erfaring med søknadsskriving og prosjektdeltakelse, hvorvidt de har hatt suksess i EU tidligere, hvorvidt de er sentrale aktører i det europeiske forskningsnettverket, etc. I alle programmer både i FP7 og i H2020 finner vi en sterk sammenheng mellom hvor godt en institusjon skårer på slike indikatorer og dens suksessrate i EUs forskningsprogrammer.

Norge har svært gode resultater i deler av EUs rammeprogrammer

Det synes å være en utbredt oppfatning at Norge ikke gjør det spesielt godt i EU-sammenheng, men dette er faktisk ikke riktig. Vi gjør det relativt svakere innenfor ERC og MCSA enn mange andre sammenlignbare land, men i de store samarbeidsprogrammene i H2020 (Industrielt lederskap og Samfunnsutfordringene) er de norske resultatene svært gode, både med tanke på suksessrate og hvor mye penger Norge henter hjem, jf. regjeringens målsetting om at to prosent av alle utlyste midler i H2020 skal tilfalle Norge.

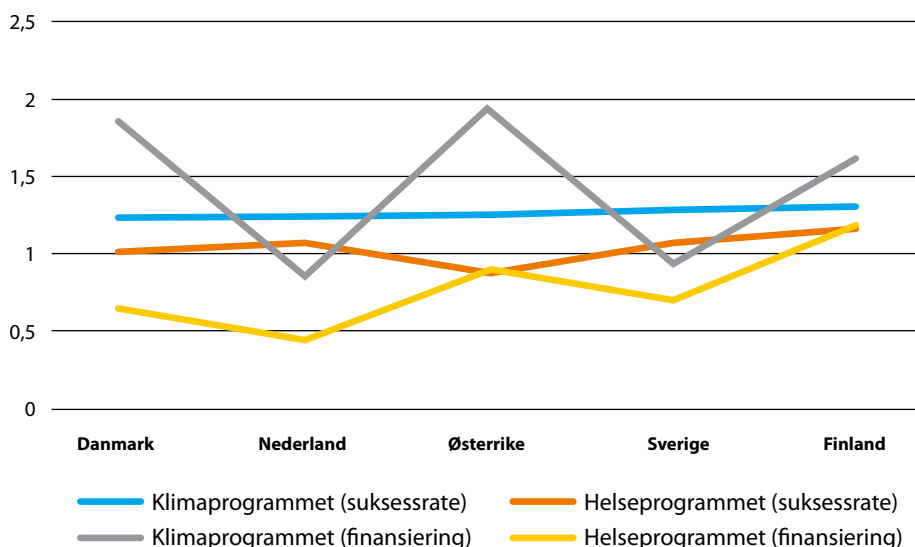
I figuren viser vi Norges resultater i klima- og helseprogrammene i H2020 sammenlignet med fem andre land. Den blå streken angir Norges suksessrate i klimaprogrammet i forhold til disse landene (uttrykt som ratio i forhold til de andre landene som er satt til 1). Med norsk suksessrate på 33,3 prosent i klimaprogrammet ligger vi godt over de andre landene, som har suksessrater på mellom 25 og 27 prosent. Ser vi på hvor mye midler Norge får per prosjekt, ligger vi noe bak Nederland og Sverige, men skyhøyt over både Finland, Danmark og Østerrike. Det som kjennetegner norske konsortier i dette programmet, er at både koordinatorene og partnerne i søknadene der Norge deltar har svært god skår på konsortieindikatorer omtalt ovenfor. I helseprogrammet har derimot situasjonen vært annerledes for Norge. Vår suksessrate er riktignok ganske lik de andre landenes (rundt ti prosent), men Norge får svært mye mindre bevilgninger til helseprosjektene enn det Sverige, Danmark og Nederland gjør. Sammenlignet med disse tre landene deltar Norge i svakere konsortier.

Økt fokus på samfunnseffekter stiller krav til nye typer partnersamarbeid

I vår undersøkelse spurte vi erfarne koordinatorene i Norge og andre europeiske land om deres erfaringer med å koordinere søknader og prosjekter i EUs rammeprogram. De fleste av respondentene frem-

“Det synes å være en utbredt oppfatning at Norge ikke gjør det spesielt godt i EU-sammenheng, men dette er faktisk ikke riktig”

SUKSESSRATER OG GJENNOMSNIITTLIG PROSJEKTFINANSIERING FOR FEM LAND SAMMENLIGNET MED NORGE (UTTRYKT SOM RATIOER FOR NORGE) I KLIMA- OG HELSEPROGRAMMET I HORISONT 2020.

hevet betydningen av et profesjonelt administrativt støtteapparat ved institusjonen som meget viktig, og ofte helt avgjørende for forskernes villighet til å søke midler fra EU. Det anses derfor som viktig at institusjonene prioriterer og bygger opp profesjonelle støttefunksjoner som kan veilede, motivere og bistå koordinatorenes arbeid fra søknadsfasen til prosjektgjennomføringen. I denne sammenhengen er det viktig at deltakelse i EUs rammeprogram blir prioritert på ledelsesnivå og at det finnes klare strategier for dette ved institusjonene. I våre intervjuer ble det også påpekt at det å ha et profesjonelt administrativt støtteapparat internt også kan styrke institusjonenes attraktivitet og omdømme med hensyn til å bli invitert inn i nye konsortier. Koordinering av EU-prosjekter, spesielt de store prosjektene, er ofte krevende for koordinatoren, og et effektivt administrativt samarbeid mellom institusjoner, i tillegg til det vitenskapelige, vurderes derfor som meget viktig.

Koordinatorerne vi intervjuet i vår undersøkelse mente at det er spesielt viktig med administrativ hjelp i prosjektetableringsfasen. På grunn av den økende vektleggingen av samfunnseffekter («impact») i H2020 har man også erfart at man trenger hjelp til å skru sammen et godt balansert konsortium som kan innfri de nye impact-kriteriene i utlysningene. I våre intervjuer fant vi indikasjoner på at dette

er mindre problematisk for koordinatorene ved teknisk-vitenskapelige institusjoner. Her har forskerne ofte tilgang til og erfaring med forskningssamarbeid blant annet med industrielle partnere, noe som i stor grad er et fortrinn for å kunne nå opp til de høye Technology Readiness-nivåene (TRL) i H2020-utlysningene (se *Forskningspolitikk* nr. 3, 2016, s. 25).

“det bør satses på de store og/eller spesialiserte institusjonene som allerede er sentrale og vel-etablerte aktører i EU-forskningen”

Basert på en gjennomgang av tidligere studier på feltet og fra våre intervjuer, finner vi at etableringen av konsortier til EU-søknader i høy grad bygger på eksisterende partnerskap. Faktorer som tillit og personlige relasjoner til partnerne i et konsortium er i stor grad avgjørende for valg av hovedpartnere i et konsortium. Det er derfor vanlig at flere av partnerne i et konsortium har tidligere kjennskap til koordinatoren og at nye partnere i stor grad inviteres inn via hovedpartnernes egne nettverk.

De største og mest spesialiserte aktørene er best posisjonert

Det europeiske forskningssamarbeidet i

FP7 og H2020, eksemplifisert i figuren og i våre analyser og intervjuer, illustrerer tydelig Matteuseffekten – allerede sentrale aktører i europeiske forskningsnettverk tjener på sin sterke institusjonelle posisjon i nettverket og gjør det mulig for dem å velge seg sterkere partnere – eller den gjør at de blir invitert inn i konsortier av andre sterke partnere. Disse sentrale aktørene har bred erfaring fra tidligere søknadsskriving og prosjektgjennomføring. Og ikke minst, de er ofte fra store eller høyt spesialiserte forskningsmiljøer, der det gjennomgående er lagt godt til rette for deltakelse i EU-søknader og -prosjekter i form av vel utbygde administrative støttefunksjoner. I flere av EU-programmene ser vi at selv om Norges suksessrate ikke nødvendigvis skiller seg vesentlig fra andre lands, har Norge en lavere returandel, noe som blant annet kan skyldes at andre land har flere nasjonale partnere involvert i sine prosjekter eller at deres institusjoner er partnere i (finansielt) større prosjekter. Det betyr at det mest effektive for å oppnå økt norsk retur fra EU-programmene er å mobilisere norske nøkkelinstitusjoner til å påta seg koordinatorrollen i større grad enn hva de gjør i dag. Dette er aktører som ofte har et bedre administrativt apparat til å håndtere den krevende EU-deltakelsen, de har et bedre internasjonalt nettverk og en sterkere EU-CV basert på tidligere søknads- og prosjektarbeid. Å mobilisere bredt – å løfte fram små norske aktører fra periferie til litt mindre pe-

rifere posisjoner i EU-sammenheng – kan være en god strategi om målet er at «alle skal med». Men dersom målsettingen er å få flest prosjekter og mest finansiering til Norge, indikerer resultatene i vår rapport det motsatte: Det bør satses på de store og/eller spesialiserte institusjonene som allerede er sentrale og veletablerte aktører i EU-forskningen. 📍

Artikkelen bygger på NIFU-rapport 2016:41 «Choosing the right partners. Norwegian participation in EU Framework programmes». Studien ble gjennomført på oppdrag for Norges forskningsråd av Fredrik N. Piro, Lisa Scordato og Dag Aksnes.